

Európske (demokratické) štandardy sa podľa Lukašenka nezhodujú s bieloruskými reáliami, a preto sú pre Bielorusko nepodstatné

Ahniya Asanovich | 22.02.2011

Mýty, ktorým sa verí majú tendenciu sa stať skutočnosťou – George Orwell

Európska únia je založená na rešpektovaní ľudských práv, slobôd, demokracie, rovnosti a na princípoch právneho štátu, ktoré vytvárajú Európske demokratické štandardy. Byť „soft power“ znamená uznávať morálne hodnoty .EU nemôže ponúknuť tretej krajine žiadnu politickú alebo hospodársku integráciu skôr, kým táto krajina nebude dodržiavať demokratické štandardy a hodnoty **(1)**. Ešte stále niektorí lídri realizujú svoju autoritatívnu vládu, čím spochybňujú univerzálny charakter európskych demokratických princípov a štandardov, vyhlasujúc, že oni budú budovať vlastnú demokraciu, alebo akýkoľvek iný typ politického poriadku, ktorý bude zodpovedať miestnym reáliám a záujmom ľudí. Autor článku nechce vykresľovať a idealizovať obraz o EÚ a jej inštitúciách vrátane sféry európskeho súdnictva, ktoré stojí pred mnohými problémami v jeho vývoji. Ale myšlienka, že ľudské práva sa skladajú z politických a sociálnych práv, vytvára úlohu medzinárodných a európskych organizácií nevyhnutných pre Bielorusko, kde sociálne záujmy sú realizované zo strany štátu, ale politické práva sú silne porušované a dodržiavanie politických práv nie je predmetom oficiálnej rétoriky . Preto je naozaj dôležité vidieť, kam môžu viesť štátne mýty o “európskych normách bez demokracie”, špeciálne v prípade štátneho monopolu národných médií, ktoré poskytujú verejnosti obraz o EÚ a jej inštitúciách pohodlný pre orgány národného štátu.

Prezident Bieloruska je schopný riadiť spoločenskú zmluvu, ktorá je založená na práve na prácu a na získaní stabilných plátov, no nechce vôbec otvárať otázku politických práv v

DespiteBorders

bieloruskej spoločnosti, a tak čelí kritike pre nesprávny výklad príkladov medzinárodných demokracií a spravodlivosti, vrátane Európskej únie, ktorá sa snaží ponúknuť bieloruskému ľudu a jeho administratíve alternatívu k autoritárskemu a centralizovanému systému a spôsobu života.

Čo robí A. Lukašenka úspešného v očiach bieloruského ľudu? Prvý a najdôležitejší dôvod jeho úspechu je nepochybne spojený s nezávislou Bieloruskou republikou. Lukašenko je vidенý ako zástupca "bieloruských synov" a zakladateľ všeobecnej vojenskej služby. Po druhé, Lukašenko je hodnotený ako prezident ľudí, ktorý kritizuje ministrov v mene ľudí a kontroluje kvalitu chleba priamo v teréne. Všeobecne A. Lukašenko je prezident, ktorý vždy kritizuje nevýhody, ktoré sú obvykle kritizované zo strany občanov: kvalita zdravotníckych služieb, mzdy, dôchodkový vek, dostupné a cenovo dostupné bývanie a zamestnanie. Preto vždy uvádza tieto otázky verejného záujmu v jeho každodenných prejavoch. Jeho prístupy sú úplne správne, lebo sú založené na psychológii radového občana – bežné potreby a pocity, čo nie je tak ťažké uspokojiť a potešiť: stále zamestnanie, plat, dovolenky pri Čiernom mori takmer raz za rok. Čo sa podnikateľskej sféry týka, je v Bielorusku zbavená flexibility a tak preferuje vyhradzovanie akejkoľvek kritiky a nespokojnosti. V súčasnej dobe je prezident takmer pri akejkoľvek príležitosti pripravený uviesť argument štatistiky Svetovej banky, že Bielorusko sa nachádza na 68. pozícii pokiaľ ide o priaznivé investičné prostredie a keď ho porovnáva s 115. miestom v roku 2008, zdôrazňuje, že Bielorusko je lídrom v reformách podnikateľského sektoru, aby získaval podporu malých a stredných podnikateľov (2). A nie je vôbec udivujúce, keď prezident hovorí a premýšľa o tom, že je najvyšší čas si uvedomiť, že Bielorusko je v modernom svete, ktorý funguje na pravidlách trhového hospodárstva. A to je najvyšší čas zaviesť niektoré zmeny v podnikaní v období 10 rokov, a keď to urobí v priebehu troch rokov, iste sa krajina môže stať "jednotkou v reformách".

V prípade EÚ bieloruskí občania vyjadrili znepokojenie len nad cenami schengenských víz a stále snívajú o bezvízovom režime medzi EÚ a Bieloruskom. A preto prezident zavádza otázku zjednodušenia vízového styku do jeho oficiálnej rétoriky, ktorú adresuje Bruselu.

Všeobecne platí, že bieloruská spoločnosť, ktorá nebojovala za nezávislosť Bieloruska v 80. rokoch ako pobaltské štáty, sa nebude hnať do ulíc, aby požadovala mentálne nemožné politické práva a demokratické transformácie. Prečo, keď sa ZSSR rozpadol a v sovietskom Bielorusku boli ľudia zúfalí, Lukašenko im navrhol veľmi úzku spoluprácu s Ruskom vrátane perspektívy únie štátov, keď boli ich príbuzní v Rusku zdesení z "celkovej privatizácie", lepšie povedané, vyvlastnenia (nomenklatúrou), Lukašenko odsúdil akúkoľvek privatizáciu, takže nerobil žiadne šokujúce odchýlky od "sovietskeho sociálneho a manažérskeho modelu". Počas 16 rokov tu neexistovala žiadna alternatíva. Vedia niečo bieloruskí občania o sociálnej a administratívnej alternatíve? Tak čo, chcú tak veľa?

Ale prinavrátanie Bieloruska do 21. storočia, svetová trhovacia ekonomika, žiadna politická, hospodárska a sociálna izolácia. – môže to byť možné. A EÚ, vrátane jej ponúk a požiadaviek, rovnako ako európske otázky, začínajú byť zahrnuté v celoštátnych médiách, ale otázka je, akým spôsobom.

Tak čo má pán Lukašenko v rukách, aby vytvoril vieru Bielorusov v „demokratický chaos“ a ich vlastnú „odlišnú demokraciu“ a legitimizoval režim vytvorený ním a trvajúci 16 rokov?

A. Lukašenko zastáva názor, že krajiny, ktoré stavajú sami seba do pozície „prototypov demokracie“ môžu byť ľahko usvedčené z porušovania ľudských práv. Napríklad v súvislosti s násilnými protestmi vo Francúzsku, ktoré boli vyprovokované návrhom zákona o zvýšení dôchodkového veku zo 60 na 62 rokov, tvrdil, že neexistuje žiaden nesúhlas s jeho politikou zo strany bieloruských občanov a na fakt, že francúzska mládež hádzala kamene na

príslušníkov polície a tí boli nútení použiť slzný plyn poznamenal, že bieloruská polícia by nikdy nepoužila slzný plyn proti bieloruským občanom **(3)**.

Absencia nepokojov zo strany bieloruských občanov, len podčiarkuje Lukašenkov názor o potrebe „silného prezidenta v krajine“ **(4)**, ktorý si bude podmaňovať, obmedzovať, kontrolovať alebo dokonca zakazovať implementáciu cudzej demokratickej tradície, ktorá vyjadruje verejnú vôľu a bude prezentovaná rôznymi formami pouličných protestov. A je pravdou, že počas šesťnásťročnej vlády silného prezidenta Bielorusi vedia iba málo o slobode zhromažďovania a slobodnom vyjadrovaní.

Ďalším esom v rukáve prezidenta je rétorika na tému „štátna suverenita a nezávislosť“. Odkazujúc na konzervatívny pohľad na problematiku ľudských práv a medzinárodných vzťahov, kde je národný štát najlepším garantom realizácie ľudských práv tvrdí, že „národný štát je najlepšia forma realizácie ľudských práv.“ A. Lukašenko tvrdí, že „aplikácia požiadaviek Západu týkajúca sa volebnej a inej legislatívy by znamenala porušenie politického poriadku v Bielorusku a porušenie práv bieloruských občanov, pre Európu nepotrebných bieloruských občanov.“ **(5)**. Ale „štátna suverenita“ a „ľudské práva“ sú kategóriami, ktoré nie sú s ničím v rozpore. Ba čo viac, svet a regionálne mechanizmy nechápu ľudské práva ako vnútorný problém štátu, ale sú monitorované medzinárodnou komunitou; pre národný štát môže byť takýto pohľad krátkozrakým.

Prezident neustále praktizuje rozdielny prístup k európskym štandardom; odmieta politické a právne štandardy, ale prijíma európske štandardy, pokiaľ ide o technológie, architektúru a stavebníctvo, alebo hospodárske záležitosti (napríklad TAIEX, SIGMA) **(6)**. Záujem v technologických transferoch, investíciách v bielorúskej ekonomike, zhmotnením prítomnosti európskych noriem v Bielorusku, obmedzením ich pojmu a praktického

uplatňovania na sféry, ktoré sa netýkajú reformy politického a právneho systému a nepredpokladajú žiadne systematické zmeny, vysvetľuje logiku prečo je Bielorusko zapojené v technických a iných iniciatívach tohto druhu.

Pokiaľ európske kritické vyhlásenia smerujú voči bieloruským úradom, tak pán Lukašenko tvrdí, že „tieto návrhy (12 podmienok Európskej únie) sú v rozpore s bieloruskou ústavou“, ktorá sa zdá byť pomerne relevantným argumentom pre radových voličov, ktorí sa v roku 1996 zúčastnili na referende, v ktorom sa hlasovalo o novom návrhu ústavy, ktorý bol prepísaný prezidentom s cieľom uspokojenia svojich mocenských záujmov. Ale pri pohľade na dvanásť podmienok, ktoré boli dané zo strany EÚ, si možno kľásť otázku, prečo dodržiavanie ľudských práv, slobody prejavu a združovania sa, prepustenie politických väzňov, registrácia politických strán a nevládných organizácií, rešpektovanie práv národnostných menšín (t.j. Poliakov), môže odporovať ústave neautoritatívneho štátu a prečo tieto zásady nemôžu byť považované vo všeobecnosti za univerzálne štandardy.

Odpoveď je zrejmalá. Tieto vo svojej podstate univerzálne princípy sú v rozpore s ústavou Lukašenka a ohrozujú status quo ním stanovené, ktoré predpokladá monopol v politike, zákonodarstve a silného prezidenta s neexistujúcou opozíciou v parlamente a potlačením občianskej spoločnosti.

„Ja (prezident) budem vytvárať takú legislatívu, ktorú bieloruská spoločnosť potrebuje," (7) tvrdí prezident, a zároveň kritizuje podmienky, ktoré sú stanovené zo strany EÚ, ktoré majú vytvoriť prostredie pre bieloruskú občiansku spoločnosť, pre tých, ktorí reflektujú na politickú, ekonomickú a sociálnu situáciu v krajine, venujú pozornosť súčasnosti a budúcnosti Bieloruska ako európskeho štátu. Prezident Bieloruska spochybňuje dokonca i potrebu realizácie akýchkoľvek politických a sociálnych reforiem v krajine ubezpečujúc, že

Bielorusom vyhovuje model politického a spoločenského poriadku zriadený v krajine" (8). A má pravdu, bieloruské masy sa necítia horšie bez politického pluralizmu, transparentnosti a publicity v krajine, bez rozvinutých a nezávislých regionálnych a miestnych orgánov, ktoré sa neustále podieľajú na sociálnych a regionálnych projektoch, skutočnom vzdelávaní a profesijnej mobilite a tak ďalej; to je dôvod prečo ľudia majú svoj chlieb a maslo a dôchodky valorizované takmer každoročne ...

Stáva sa, že iba zástupcovia mimovládnych organizácií, členovia opozície, zástupcovia médií a podnikatelia v Bielorusku, ktorí si uvedomujú nedostatky režimu, ľudských a občianskych práv, povstanú a idú kritizovať a oponovať politickému systému. Občianska spoločnosť a opozícia, ktorá je odsúdená na existenciu v podzemí, sú tí ľudia, ktorí na rozdiel od vyjadrení bieloruského prezidenta *nepodporujú* politický model a spoločenský poriadok v krajine.

Avšak, čo to znamená, že "politické práva" nie sú v Bielorusku dodržiavané? Ja by sme skôr povedala, že politické symboly a prvky opísané v politickej vede a adekvátne zastúpené a praktizované v iných krajinách sú zvláštnym spôsobom v Bielorusku zneužívané a prekrúcané. Zoberme si prípad opozície, ktorá je nútená byť v podzemí a jej neúčasti v politike, jej izolovanosti od nástrojov politickej moci a zmanipulované voľby.

Funkcie volieb sú v Bielorusku obmedzené, pretože opozícia, ktorá nie je zastúpená v parlamente a je zbavená miest v národných médiách, objektívne môže operovať len s videami na YOUTUBE a internetovými stránkami, s cieľom vytvoriť komunikačný kanál s bieloruskou spoločnosťou a musí byť pripravená na súťaž akéhokoľvek druhu, hoci v akomkoľvek prípade žiadna nebude.

V čase medzi voľbami je činnosť opozície interpretovaná ako "destabilizujúca" a je nivočená režimom rôznymi spôsobmi. Spoločnosť zatvára oči nad bieloruskou opozíciou. "Opozícia", žiaľ, nielen pre prezidenta, ale aj pre širokú verejnosť je spájaná s "partizánmi", ktorým chýba autorita, prestíž, akákoľvek politická váha a vplyv, a ktorí nepoznajú mechanizmy štátnej správy, ale ktorí sú "vždy pripravení" spôsobiť škody v krajine, alebo dokonca ju roztrieštiť pre tých, ktorí žijú z amerických a európskych dotácií a môžu napríklad rozpredať Bielorusko do USA, čo znamená, že oni vytvárajú hrozbu pre *posvätnú*, "nezávislosť bieloruského štátu" (9).

V skutočnosti bieloruská opozícia ani nemôže mať vplyv na sankcie, ktoré sa majú prijať, alebo sa majú zrušiť. Mimo krajiny nie je schopná popohnať Moskvu proti Lukašenkovi a v krajine nemôže očakávať podporu, lebo podnikatelia môžu byť objektom útokov zo strany štátu zavedením daní a cien na automobily, dokonca aj zmien v systéme bývania a domácností.

Toto nedostatočné chápanie "opozície" a "zvláštne zaobchádzanie" s ňou v Bielorusku je predpokladom "posilnenia" jej chabého charakteru. V jej dôsledku bieloruská opozícia postráda profesionalitu, zaujímavé a účinné programy (ich programy nie sú skutočné a dostatočné tak povediac sú "izolované od bieloruského kontextu"), strategickú flexibilitu, jednotu (členovia opozície sú jednotní len vo svojej rétorike predstavy demokratickej voľby pre Bielorusko, v skutočnosti stratégia výberu jedného kandidáta z radov "demokratických síl", ako protiváha pre súčasného prezidenta je "mýtus"), zdroje pre svoju činnosť, a teda podporu populácie.

Nedostatok podpory obyvateľstva a nedodržiavanie zásad právneho štátu rezultuje u bieloruských občanov k ľahostajnosti voči dôvodom vysvetľujúcim, prečo opoziční lídri

spolu s tými, ktorí nepodporujú súčasný režim, prišli na námestie v deň volieb a prečo boli vážne zranení a nebolo im poskytnuté lekárske ošetrovanie, boli uväznení, bolo im odoprené právo stretnúť sa s advokátom alebo dokonca zmizli (10). V roku 2010 mal A. Lukašenko v pláne krímiť Západ "demokratickými voľbami": Ústredná volebná komisia zaregistrovala všetkých kandidátov na prezidenta, za predpokladu, že mali rezervovaný priestor v médiách, mali povolené predvolebné zhromaždenia, lebo sa neočakávalo, že na námestí sa zhromaždí 19. decembra viac ako 15 000 odporcov autoritatívneho režimu. Tento projekt „liberálneho statusu quo“ určeného pre bieloruské masy sa rozplynul, keď OMON začal masaker na námestí Nezávislosti o 23.00 hodine. A keď A. Lukašenko nečestne prišiel k svojmu štvrtému funkčnému obdobiu v prezidentskom úrade (11), vyvstáva otázka, či je "deklaratívny odpor" EÚ voči zločinom "režimu" v Bielorusku postačujúci.

Štúdia zameraná na porovnanie "politickej" a "civilnej" kultúry súdobej bieloruskej spoločnosti s morálnymi štandardmi a princípmi EÚ a "európskymi hodnotami", vedených BISS v roku 2010 ukázala, že Bielorusi sú ochotnejší prijať "politické" štandardy EÚ ako tie "kultúrne" (12). Iba 15,4% Bielorusov sa vyslovilo na podporu oficiálnej politiky zameranej na zníženie medzinárodných kontaktov v akademickej sfére, 19% podporilo obmedzenia v profesionálnej sfére pre ľudí, ktorí nie sú lojálni oficiálnej politike, keď 48,8% je proti takému prístupu, za väčšiu slobodu v podnikaní sa vyslovilo 60,7% opýtaných, proti bolo len 18,4%. Toto vo všeobecnosti naznačuje, ako sú politické mýty konštruované bieloruskou mocou, aby publikum začalo premýšľať o dôsledkoch takýchto mýtov (teda vo svojom dôsledku o politickej a sociálnej izolácii Bieloruska) a výzvou k mýtu o EÚ opísanej v tomto článku.

Aby bolo možné pochybovať o myšlienke, že európske normy môžu byť použité v post-sovietskych štátoch, kde má dlhoročnú politickú tradíciu silný prezident, alebo vysoko

centralizovaná moc a sociálne orientovaná politika, často sa prezident Bieloruska, pán Lukašenko, odvoláva na prípad Ukrajiny: "Vôľa Ukrajiny transponovať európske normy v krajine spôsobila jej politickú a spoločenskú nestabilitu a to stále ešte nie je členom EÚ (9)." Ukrajinské elity trpia nedôslednosťou, pokiaľ ide o uplatňovanie európskych noriem v krajine, to isté sa týka teda aj ich inkorporácie do právneho systému, harmonizácie s *acquis* EÚ a ďalších praktických aplikácií v krajine a medzinárodnej spolupráce. Neustále vízie Ukrajiny deklarované ukrajinskou politickou elitou boli jasne vyhlásené v medzinárodnej scéne: "Európska demokracia s moderným sociálnym trhovým hospodárstvom." Ale prístup dáva skôr prednosť procesu a rozvoju ako iba sústredeniu sa na ciele.: "Dnes nehovoríme o členstve v EÚ, ale skôr o reformách. Jedná sa o europeizáciu, modernizáciu na Ukrajine a prispôsobeniu sa európskym štandardom (13), čo robí z Ukrajiny celkom spoľahlivého a dôveryhodného partnera v konštruktívnom dialógu s EÚ.

Pokiaľ ide o obvinenia v súvislosti s "dvojakým metrom" (6) (zahraničná politika EÚ voči Rusku a Bielorusku, konflikt v Kosove z roku 1993), čo sa týka Lukašenka, on sa obáva, že EÚ môže revidovať svoje geopolitické záujmy v prospech "spoločného dobra", keď jej partneri budú praktizovať pragmatický hodnotovo-flexibilný prístup. Ba čo viac, európske morálne princípy a normy nie sú predmetom dvojitého výkladu, boli právne stanovené a nemôžu byť vyčerpané v jednotlivých prípadoch, ak existuje podozrenie na demokratický deficit v európskych inštitúciách a členských štátoch EÚ. Človek by mal mať vždy na pamäti, že EÚ je demokratický politický systém s univerzálnym spoločným vedením a monitorovaním. Lisabonská zmluva z roku 2009 dala európskym inštitúciám príležitosť aplikovať spravodlivosť a vrhla občanov do centra politiky EU a jej aktivít. To je dôvod, prečo vzhľadom na ľudí, asymetriu moci a prekonávanie prekážok k spravodlivým politickým výsledkom by sme sa mali hľadiť na EÚ predovšetkým v oblasti súdnictva a zhodnotiť jej prínos k medzinárodnej spravodlivosti (14).

Vidíme tento veľký mýtus predovšetkým v bieloruskej domácej a zahraničnej politike, ktorá je prostriedkom na vyvrátenie kritiky EU týkajúcej sa porušovania ľudských práv a autoritárskych praktík v Bielorusku, poskytuje ochranu prezidentovi doma aj v zahraničí. Prezident využíva argumenty proti EÚ, zvyčajne sa odvoláva na iných autoritárskych vodcov a využíva štátny monopol na vnútroštátne hromadné oznamovacie prostriedky k šíreniu mýtu medzi bieloruskými masami.

Súčasní činitelia sa snažia minimalizovať účasť Bieloruska v rozvoji medzinárodných inštitúcií, ktoré dohliadajú nad dodržiavaním ľudských práv, v koordinácii spolupráce s medzinárodnými organizáciami zameranými na dodržiavanie ľudských práv, čo znamená, spravodlivé a zodpovedné zhromažďovanie, sumarizáciu a prenos relevantných informácií a vedenie konštruktívneho dialógu s medzinárodným spoločenstvom o situácii ľudských práv v Bielorusku.

To je dôvod, prečo slová riaditeľa Vitala Silického, BISS (Bieloruského inštitútu pre strategické štúdie, Vilnius), sú v tejto súvislosti veľmi citlivé:

„Lukašenko poslal výzvu a my by sme mali reagovať na to, alebo prijať to, čo nám ponúka. Diskusia o úlohe Bieloruska v Európe a jeho perspektívy pokiaľ ide o členstvo v EÚ by nemala zmysel, ak budeme uvažovať nad touto témou odlišne ako iní Európania. *Bielorusi majú veľmi obmedzené politické, intelektuálne a ľudské kontakty so zvyškom sveta a najmä Európy.. A "ostatné" (Európska únia) nemá pevnú štruktúru a môže pôsobiť zmätene a dezorientovane (15).*“

Poznámky:

- (1) Copenhagen criteria:
http://europa.eu/scadplus/glossary/accession_criteria_copenhagen_en.htm;
- (2) Доклад Президента Республики Беларусь Александра Лукашенко на четвертом Всебелорусском народном собрании: <http://www.president.gov.by/press101782.html>;
- (3) Лукашенко: Если Саркози откажет мне в визе во Францию, это будут его проблемы: <http://news.tut.by/politics/91560.html> and “Беспорядками закончилась в Париже акция госслужащих против пенсионной реформы”:
<http://www.tvr.by/rus/inworld.asp?id=37109>;
- (4) Лукашенко о сильной власти, о вмешательстве в дела СНГ:
<http://www.kyrgyznews.com/news.php?readmore=2038>;
- (5) Интервью австрийской газете “Die Presse“ от 7.07.2009:
<http://www.president.gov.by/press74669.html#doc>;
- (6) TAILEX TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange) je nástrojom Európskej susedskej politiky. Jeho cieľom je podpora a hospodárska spolupráca primárne týkajúca sa aproximácie, aplikácie a výkonu legislatívy EU.
SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management) je spojenou iniciatívou Európskej únie a OECD. Financovaná je hlavne EÚ a podporuje krajiny Európskej susedskej politiky v úsilí krajín o ich reformu verejnej správy.
- (7) Стенограмма интервью Президента Республики Беларусь А.Г.Лукашенко телеканалу “Евроньюс“ (2 февраля 2009 года):
<http://www.president.gov.by/press10274.html>;
- (8) Делегаты Всебелорусского народного собрания поддерживают созданную модель развития Беларуси: <http://www.interfax.by/news/belarus/84220>
- (9) Интервью Президента Республики Беларусь А. Лукашенко информационному агентству “Рейтер“ от 04.05.2010: <http://www.president.gov.by/press88425.html#doc>;

(10) Задержаны десятки людей, в том числе семь кандидатов в президенты:
[http://www.n-](http://www.n-europe.eu/news/2010/12/20/zaderzhany_desyatki_lyudei_v_tom_chisle_sem_kandidatov_v_prezidenty)

[europe.eu/news/2010/12/20/zaderzhany_desyatki_lyudei_v_tom_chisle_sem_kandidatov_v_prezidenty](http://www.n-europe.eu/news/2010/12/20/zaderzhany_desyatki_lyudei_v_tom_chisle_sem_kandidatov_v_prezidenty) and Адвокаты Некляева, Северинца и Санникова не могут встретиться с подзащитными: [http://www.n-](http://www.n-europe.eu/news/2010/12/24/advokaty_neklyaeva_severintsa_i_sannikova_ne_mogut_vstretitsya_s_podzashchitnymi)

[europe.eu/news/2010/12/24/advokaty_neklyaeva_severintsa_i_sannikova_ne_mogut_vstretitsya_s_podzashchitnymi](http://www.n-europe.eu/news/2010/12/24/advokaty_neklyaeva_severintsa_i_sannikova_ne_mogut_vstretitsya_s_podzashchitnymi);

(11) The case of violations at a ballot station during presidential elections in Belarus 2010:
<http://www.youtube.com/watch?v=P4gEy2kzOmA>

(12) Belarusian people are tolerant, but... are bad at political correctness/ BISS (Belarusian Institute For Strategic Studies) analysis:

http://www.belinstitute.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=702%3A2010-05-27-04-51-11&catid=2%3AReleases&Itemid=27&lang=ru (accessed 05.11.2010);

(13) Ukraine deputy PM: "We chose a realistic path to EU integration":
<http://eurodialogue.org/osce/Ukraine-deputy-PM-We-chose-a-realistic-path-to-EU-integration>;

(14) NEYER, JÜRGEN "Justice, Not Democracy: Legitimacy in the European Union" / Journal of Common Market Studies, Volume 48, Issue 4, pages 903–921, September 2010, Blackwell Publishing Ltd 2010;

(15) Silitski, Vital "Dilemmas of Choice" / Valer Bulhakau & Agnieszka Komorowska "Belarus: Neither Europe nor Russia. Opinions of Belarusian Elites" Stefan Batory Foundation, Warsaw 2006, pp.9-21